

FC5204

Podnikové hospodářství 1

Podnik jako součást národního hospodářství

Hospodářství

- společným předmětem zkoumání a popisu ekonomických věd je hospodářství
- **HOSPODÁŘSTVÍ** = oblast lidské činnosti, která se zabývá uspokojováním lidských potřeb
 - ✓ lidské **potřeby** jsou prakticky **neomezené**
 - ✓ **statky** jsou svou podstatou **nedostatkové a omezené**
(*statky = prostředky jimiž je možno tyto potřeby uspokojovat*)
- napětí mezi neomezenými potřebami a omezenými statky nutí člověka, aby hospodařil

Hospodářství

- podnikové hospodářství = součást ekonomických (hospodářských) věd
- hospodářská činnost = využívání existujících prostředků tak, aby bylo dosaženo co největšího uspokojení potřeb
- rozhoduje se o:
 - ✓ výrobě statků
 - ✓ o spotřebě statků
- předmětem výroby jsou:
 - ✓ věcné statky (výrobky)
 - ✓ nemateriální statky (služby)

Hospodářství – principy

- hospodářské jednání podléhá obecnému **principu racionality**:

*„Určitého **užitku** (cíle) je třeba dosáhnout s co nejmenší **obětí** (s co nejmenším vynaložením prostředků).“*

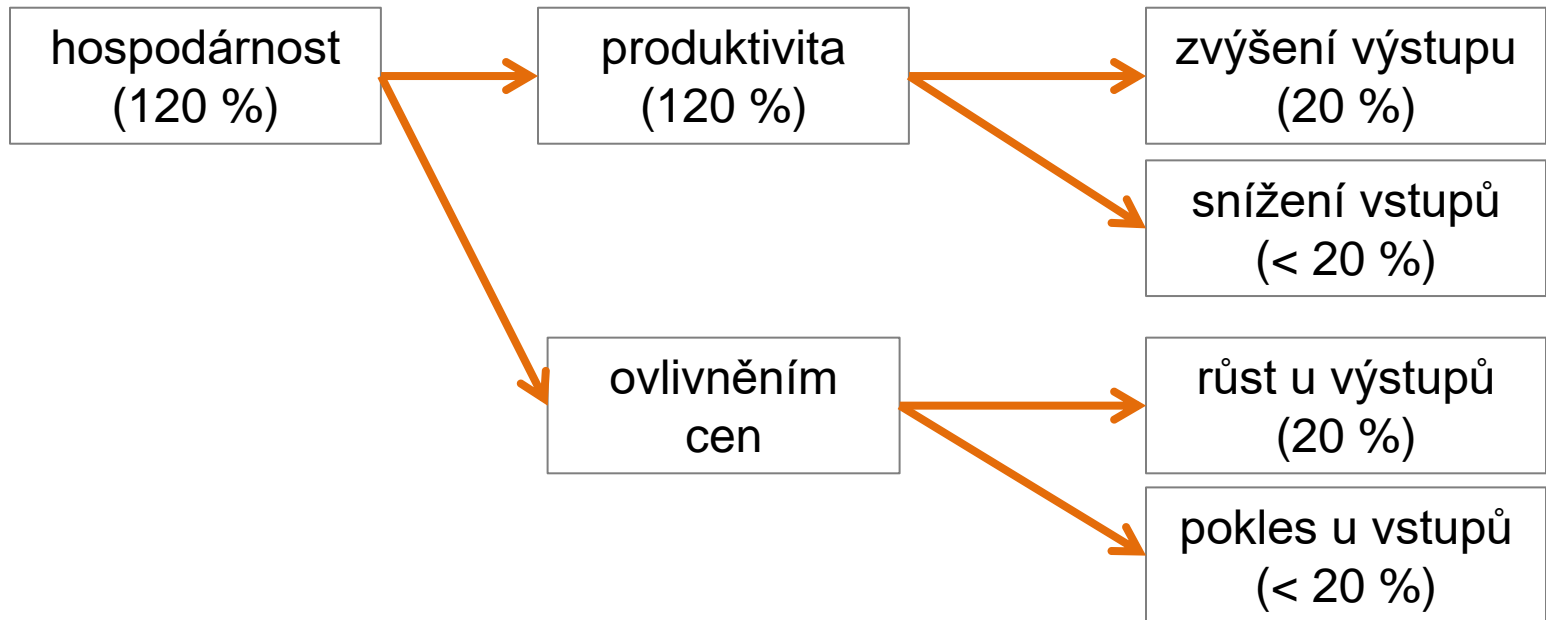
- v hospodářství má princip racionality podobu ekonomického principu resp. **principu hospodárnosti**:
 - ✓ pomocí dílčích principů *maxima a minima*
 - ✓ vyjádřený
 - *kvalitativně (hodnotově)*
 - *kvantitativně (objemově)*

Hospodářství – principy

Princip racionality		
Obecná formulace	Princip hospodárnosti (ekonomický princip)	
	Produktivita (kvantitativní, resp. technická hospodárnost)	Hospodárnost (hodnotově vyjádřená hospodárnost)
$\frac{\text{cíl}}{\text{prostředky}} = \frac{\text{užitek}}{\text{obět'}}$	Kvantitativní výnos (získané množství) kvantitativní vklad (množství použitých faktorů)	hodnotový výnos hodnotový vklad
Maximálního cíle má být dosaženo daným vkladem prostředků.	Maximálního kvantitativního výnosu má být dosaženo daným množstvím faktorů.	Maximálního hodnotového výnosu má být dosaženo daným vkladem.
Stanoveného cíle má být dosaženo minimálním vkladem prostředků.	Stanoveného kvantitativního výnosu má být dosaženo minimálním množstvím faktorů.	Stanoveného hodnotového výnosu má být dosaženo minimálním vkladem.

Hospodářství – principy

Jak lze zvýšit hodnotově vyjádřenou hospodárnost o 20 %?

Hospodářství – principy

Princip hospodárnosti (ekonomický princip) je **ryze formální princip** - nevypovídá nic o cílech a motivech jednání.

Podnikatelský subjekt může usilovat nejen o zisk, ale např. o:

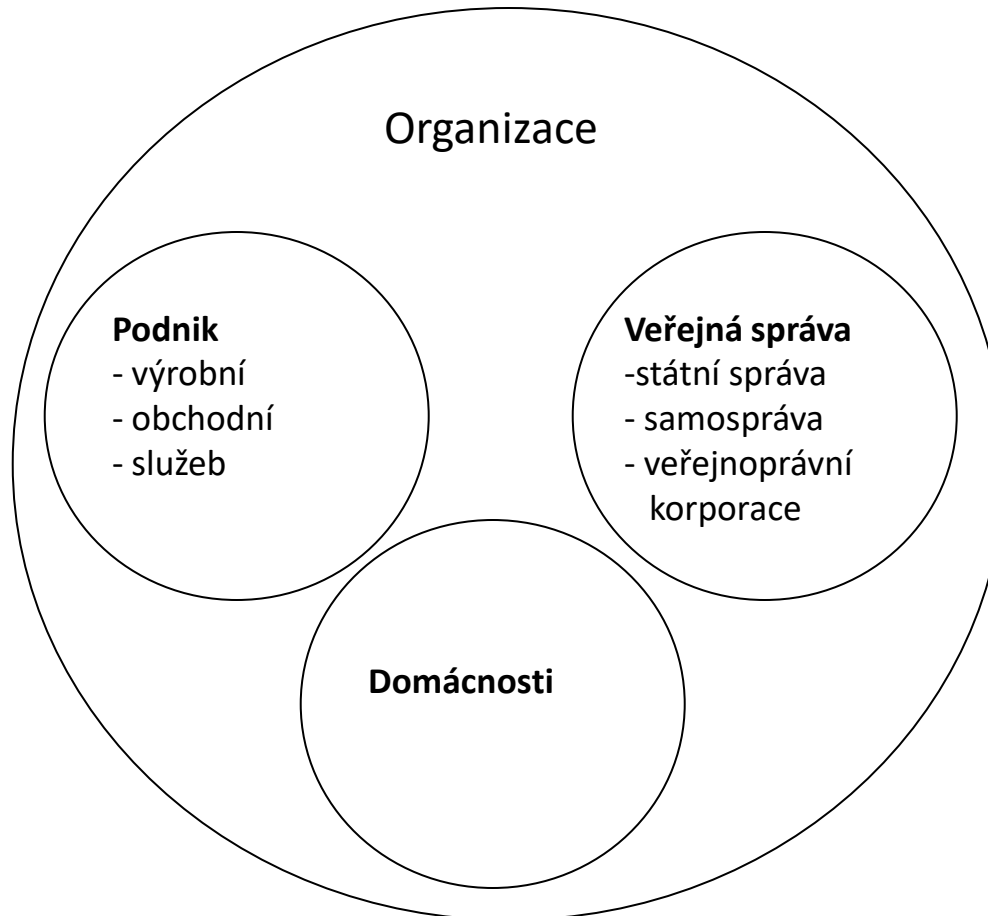
- ✓ zlepšení zásobování obyvatelstva statky
- ✓ získání hospodářské moci či politického vlivu
- ✓ zvýšení podílu na trhu, ...

„Hospodářství je souhrnem všech plánovitých lidských činností, které se uskutečňují na ekonomickém principu (principu hospodárnosti) a jejichž účelem je uspokojování (neomezených) lidských potřeb omezenými statky.“

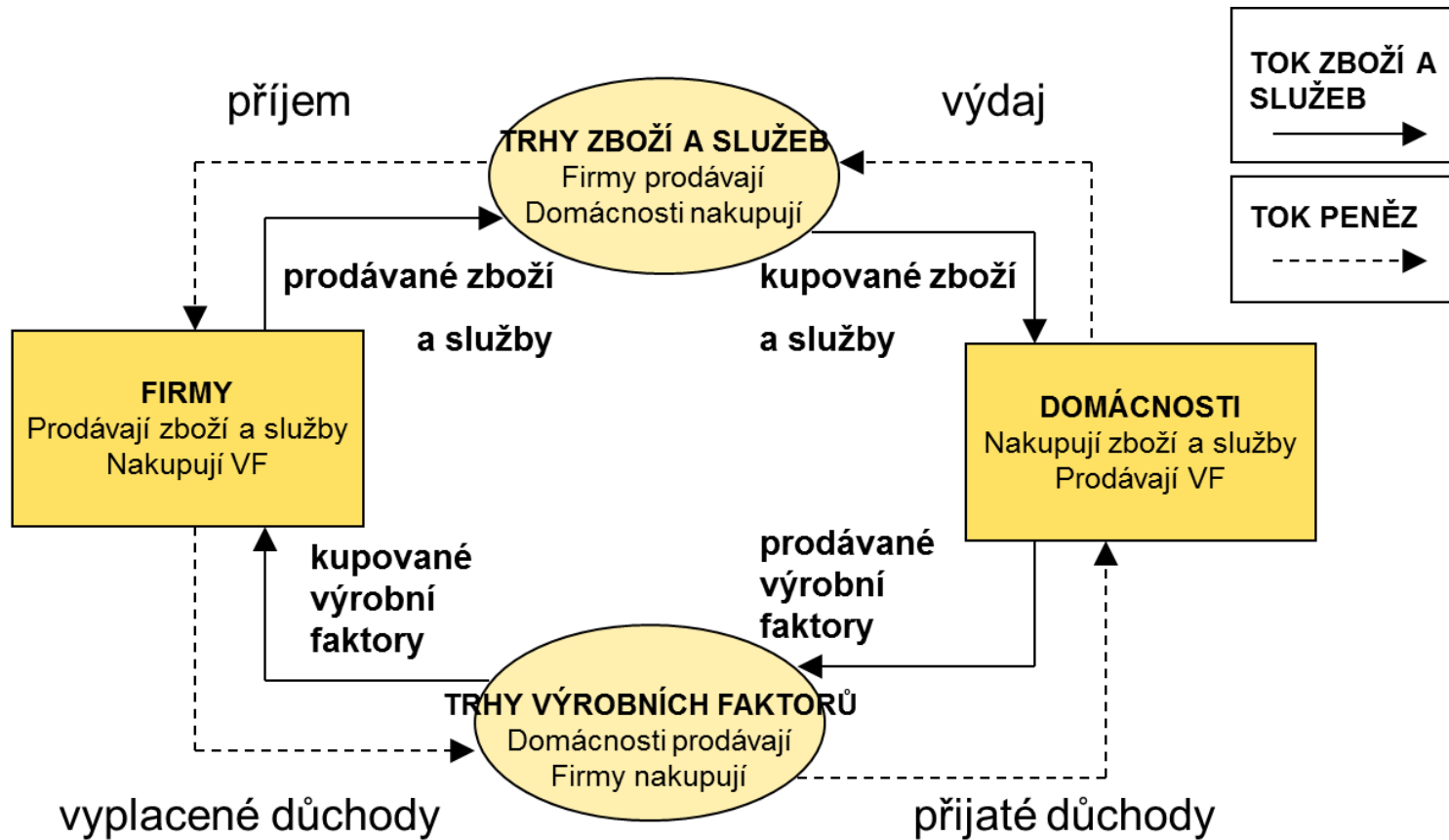
Podnik – jako organizace

- **ORGANIZACE** = plánovitě organizovaná hospodářská jednotka, v níž se zhotovují (produkují) a distribuují (spotřebovávají, prodávají) věcné statky a služby
 - ✓ podniky (*soukromé i veřejné*)
 - ✓ spotřební hospodářství (soukromé domácnosti / veřejné rozpočty)
- **v podnicích se rozhoduje o:**
 - ✓ cílech podniku
 - ✓ výstavbě podniku
 - ✓ způsobu zhotovování a zhodnocování výkonů

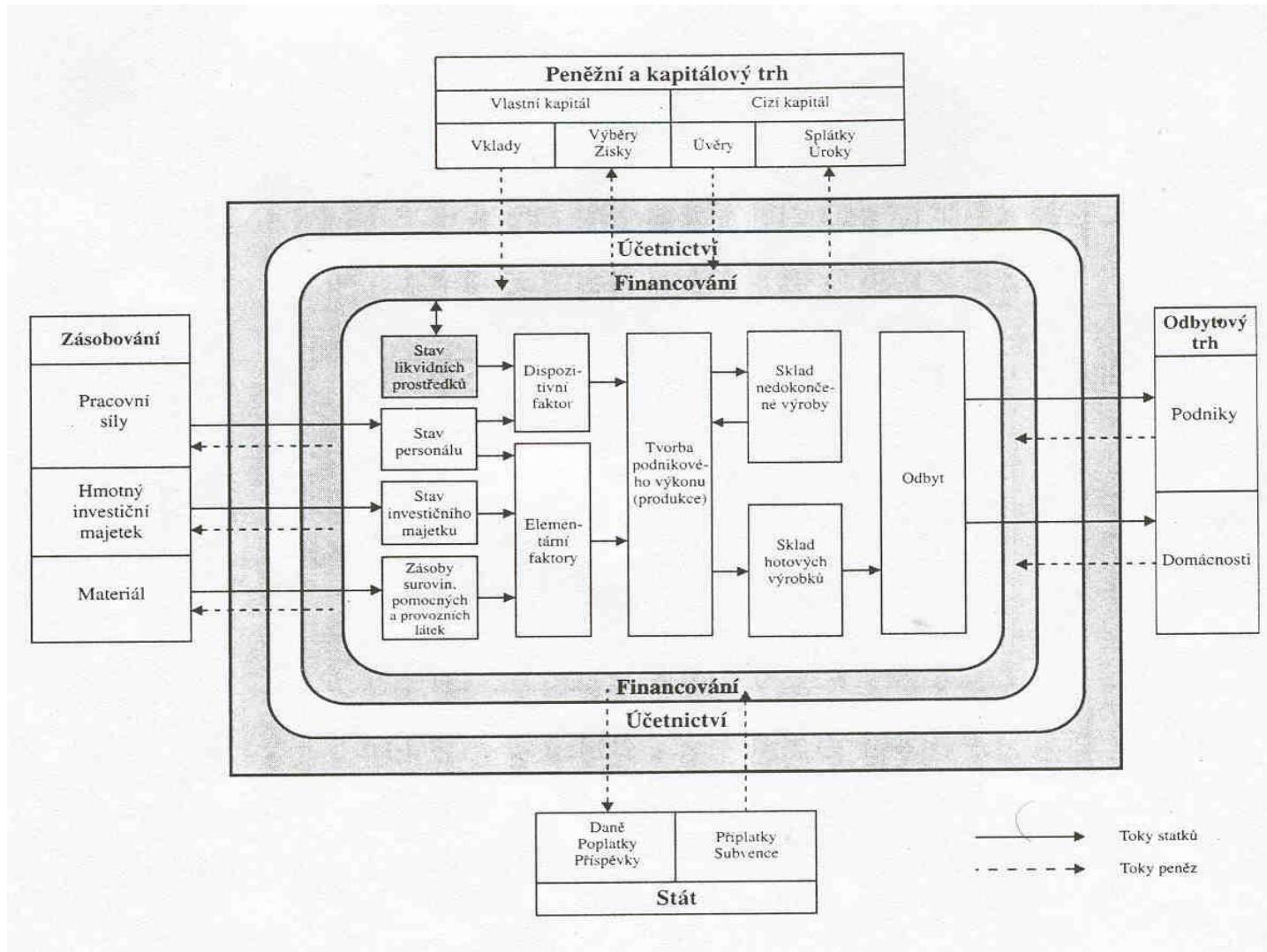
Podnik – jako organizace

Podnik – jako organizace

Podnik – jako organizace

Znaky podniku

- **členění** dle hospodářského systému
 - ✓ centrálně plánovací systém
 - ✓ tržní systém

- **znaky** podniku:
 - ✓ systémově indiferentní
 - *princip kombinace výrobních faktorů*
 - *princip hospodárnosti*
 - *princip finanční rovnováhy*

 - ✓ systémově podmíněné
 - *princip autonomie*
 - *výdělečný princip*
 - *princip soukromého vlastnictví*

Znaky podniku

Přednosti tržního hospodářského systému

- osobní svoboda daná zárukou soukromého vlastnictví, soukromého dědického práva a autonomií podniku.
- technický pokrok se využívá okamžitě
- ziskový princip zvyšuje motivaci a efektivnost

Znaky podniku

1. Tendence ke koncentraci

Podnik úspěšný v tržní soutěži roste a vytlačuje své méně úspěšné konkurenty. Proces koncentrace tržní soutěž omezuje až odstraňuje.

2. Tendence k nerovnému rozdělování

Tržní systém založen na diferenciaci příjmů z práce podle výkonů a příjmů z vloženého vlastního kapitálu podle míry zisku. Umožňuje velké příjmové rozdíly mezi jednotlivci, které vedou k nerovnému rozdělení majetku

3. Tendence ke konjunkturálním výkyvům

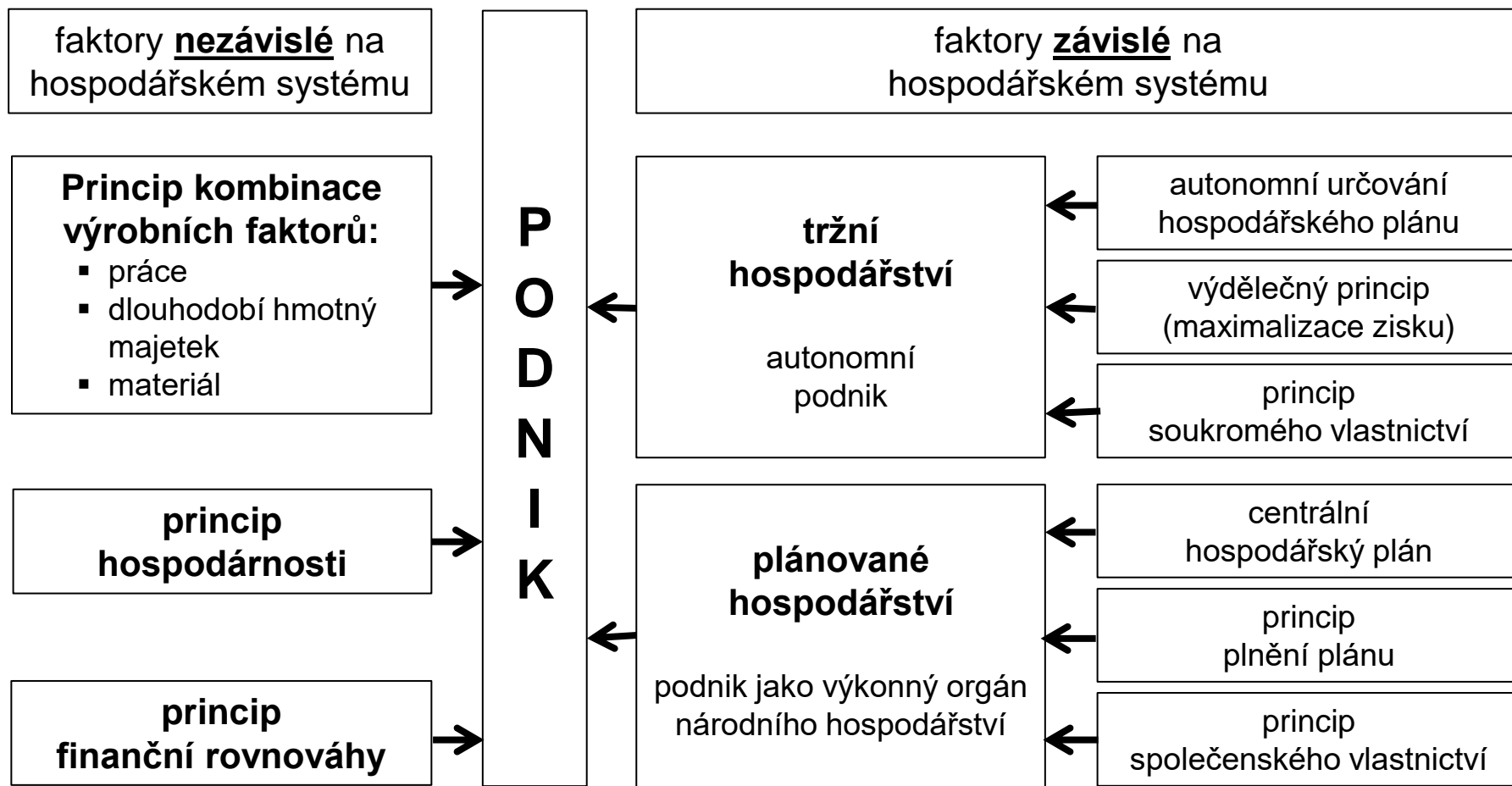
Rozdíly mezi nabídkou a poptávkou vyrovnávány konjunkturálními výkyvy. V konjunkturu nadvýroba, růst cen, přezaměstnanost a inflaci. V období recese snižování výroby, růst nezaměstnanosti, snižování životní úrovně apod.

Znaky podniku

Odstranění slabin tržní ekonomiky

- ✓ systémově konformní (systému přizpůsobené) legislativní zásahy státu
- ✓ zajišťují fungování tržní soutěže
- ✓ odstraňují systémově imanentní (systému vlastní) slabiny. Např.: zákon o ochraně hospodářské soutěže
- ✓ legislativní úpravy rozdělování a záruky příjmů (např. daň z příjmů, ochrana práce, úprava tvorby majetku atd.) koriguje nerovné rozdělování důchodů a majetku.

Znaky podniku

Znaky podniku - indiferentní

1. Kombinace výrobních faktorů

k uskutečňování výroby je třeba výrobních podnikohospodářských faktorů:

- ✓ *výkonná práce*
- ✓ *dispozitivní práce*
- ✓ *dlouhodobý hmotný majetek*
- ✓ *materiál*

2. Princip hospodárnosti

omezenost zdrojů a neomezenost potřeb => organizace musí podřídít své jednání ekonomickému principu, resp. principu minima či principu maxima

3. Princip finanční rovnováhy

Organizace může dlouhodobě existovat pouze tehdy, jestliže je schopna dostát svým platebním povinnostem ve stanovených termínech.

Znaky podniku - podmíněné

1. Princip autonomie:

Organizace určuje své výrobní a odbytové plány sama, na základě tržní situace, bez zásahů státu. Řídí se cenami výrobních faktorů event. cenami za které může vyráběné statky na odbytovém trhu prodat. Tyto ceny vyjadřují v tržním systému omezenost výrobních faktorů a vyráběných statků.

2. Výdělečný princip:

Důvodem podnikání = dosáhnout výrobou a prodejem výkonů maximální zisk (nemusí platit v případě veřejných podniků nebo organizací). Organizace vychází z platného právního řádu a z informací o nákupních a odbytových trzích.

3. Princip soukromého vlastnictví:

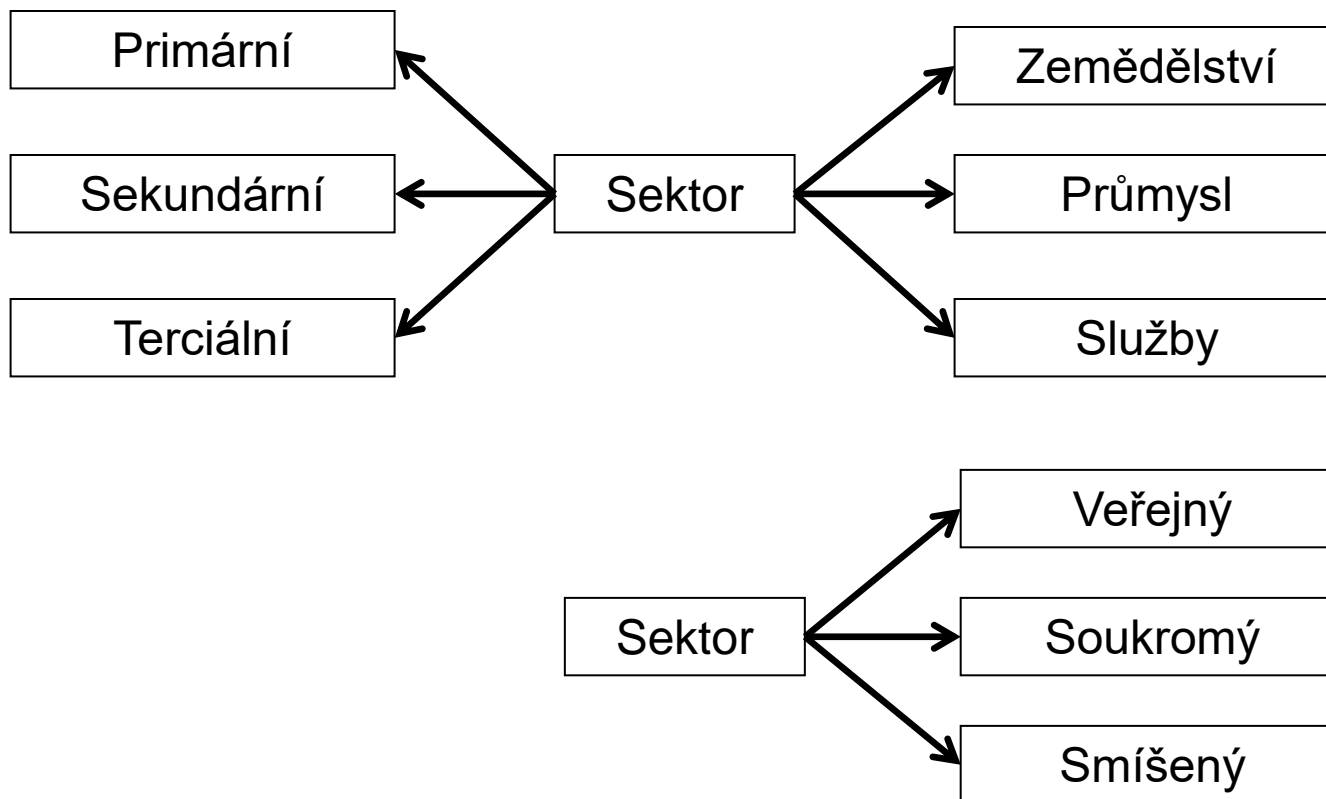
Výrobní prostředky patří osobám které poskytly vlastní kapitál. Nárok na výhradní rozhodování je bezprostřední (výkonný podnikatel), nebo zprostředkovaný. Řídící rozhodnutí mohou za vlastníky na základě zákonných předpisů nebo smluvních dohod přijímat orgány, které nejsou tvořeny vlastníky (např. představenstvo akciové společnosti) nebo vedoucí pracovníci.

Třídění podniků

- **nejdůležitější** třídící hlediska:
 - ✓ podle sektorů a hospodářských odvětví
 - ✓ podle druhu výkonů
 - ✓ podle způsobu zhotovování výkonů (*pouze podniky*)
 - ✓ podle převládajícího výrobního faktoru
 - ✓ podle velikosti organizace
- **další** třídící hlediska:
 - ✓ závislost na stanovišti
 - ✓ pohyblivost
 - ✓ organizačně právní forma podnikání (*pouze podniky*)

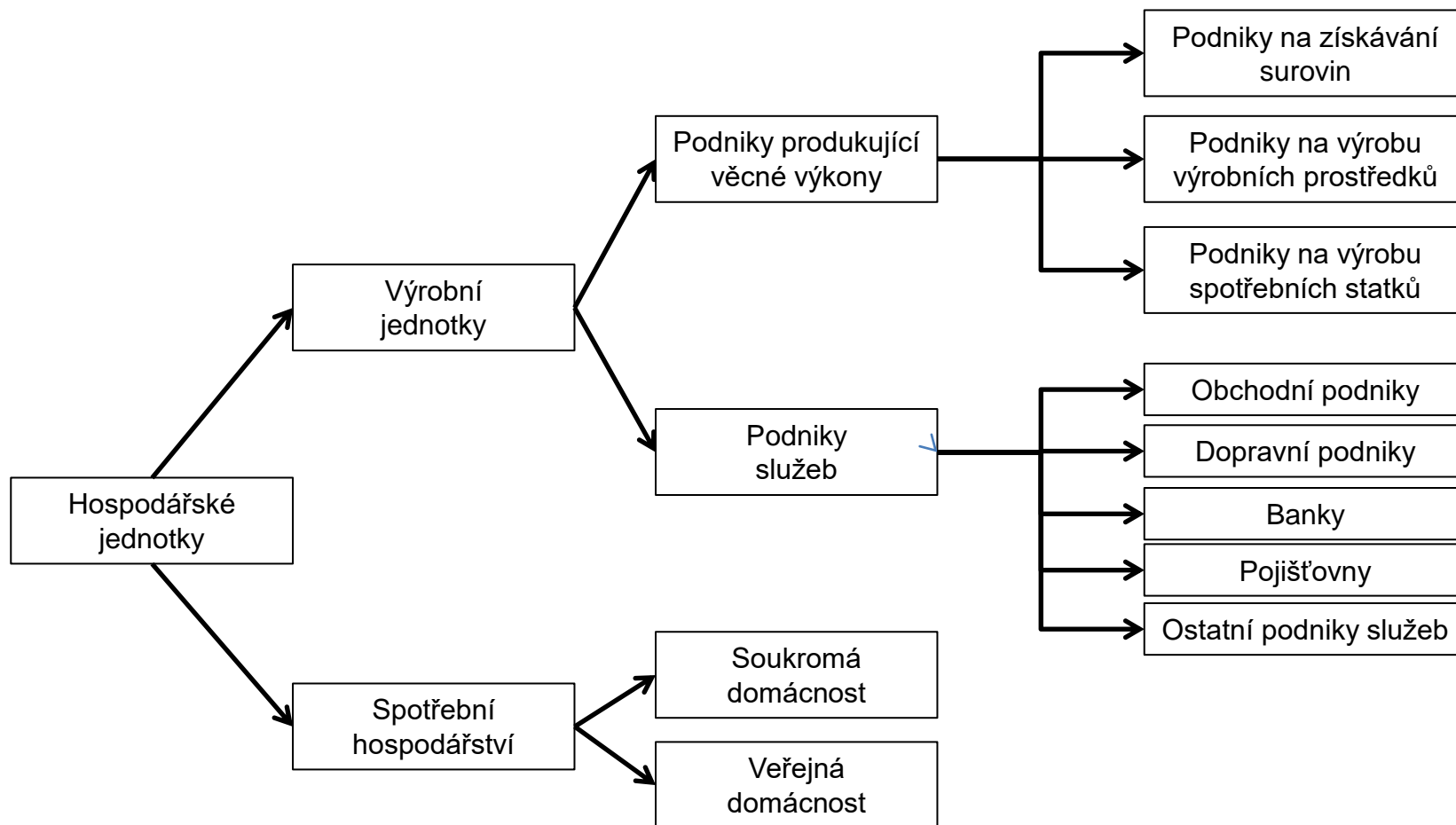
Třídění podniků

podle sektoru hospodářských odvětví

Třídění podniků

podle druhu výkonů

Třídění podniků

Podle způsobu zhotovování výstupu

- podle **výrobních principů**
(výrobních typů)
východiskem opakovanost výroby
- ✓ **kusová výroba**
(jeden nebo málo specifických kusů)
- ✓ **hromadná výroba**
(stejný výrobek v neomezeném množství)
- ✓ **sériová výroba**
(na daném zařízení omezený počet druhů s rozdílným průběhem výroby)
- ✓ **druhovná výroba**
(detto sériová, ale výrobky úzce spjaté)
- ✓ **výroba v šaržích**
(detto druhová, ale šarže daná kapacitou)
- podle **výrobních způsobů**
(organizačních typů výroby)
rozmístění strojů, uspořádání pracovišť
- ✓ **proudová výroba**
(uspořádání výrobních zařízení podle průběhu výrobního postupu)
- ✓ **dílenská výroba**
(stroje sdruženy v dílnách dle úkonů)
- ✓ **skupinová výroba**
(kombinace proudové a dílenské výroby)
- ✓ **výroba na stanovišti**
(výrobní zařízení (VF) putuje za výrobkem)
- ✓ **výrobní hnízdo**
(sdružení pracovišť jednotlivců do skupiny)

Třídění podniků

podle převládajícího výrobního faktoru

▪ **pracovně intenzivní**

- ✓ převládající výrobní faktor – **práce**
- ✓ osobní náklady tvoří většinu všech nákladů

▪ **investičně náročné**

- ✓ převládající výrobní faktor – **dlouhodobý hmotný majetek**
- ✓ odpisy tvoří většinu všech nákladů

▪ **materiálově intenzivní**

- ✓ převládající výrobní faktor – **materiál**
- ✓ spotřebovaný materiál tvoří většinu všech nákladů

Třídění podniků

podle velikosti organizace

	Drobný podnik	Malý podnik	Střední podnik
Zaměstnanci:	< 10	< 50	< 250
Suma aktiv:	< 2 mil. €	< 10 mil. €	< 43 mil. €
Obrat:	< 2 mil. €	< 10 mil. €	< 50 mil. €

Třídění podniků

podle závislosti na stanovišti

- závislé na **surovinách**
 - ✓ *např. cementárna, důl, lom...*
- závislé na **energii**
 - ✓ *např. vodní elektrárna...*
- závislé na **pracovní síle**
 - ✓ *např. jednoduchá montovaná výroba...*
- závislé na **odbytu**
 - ✓ *např. pekárna...*

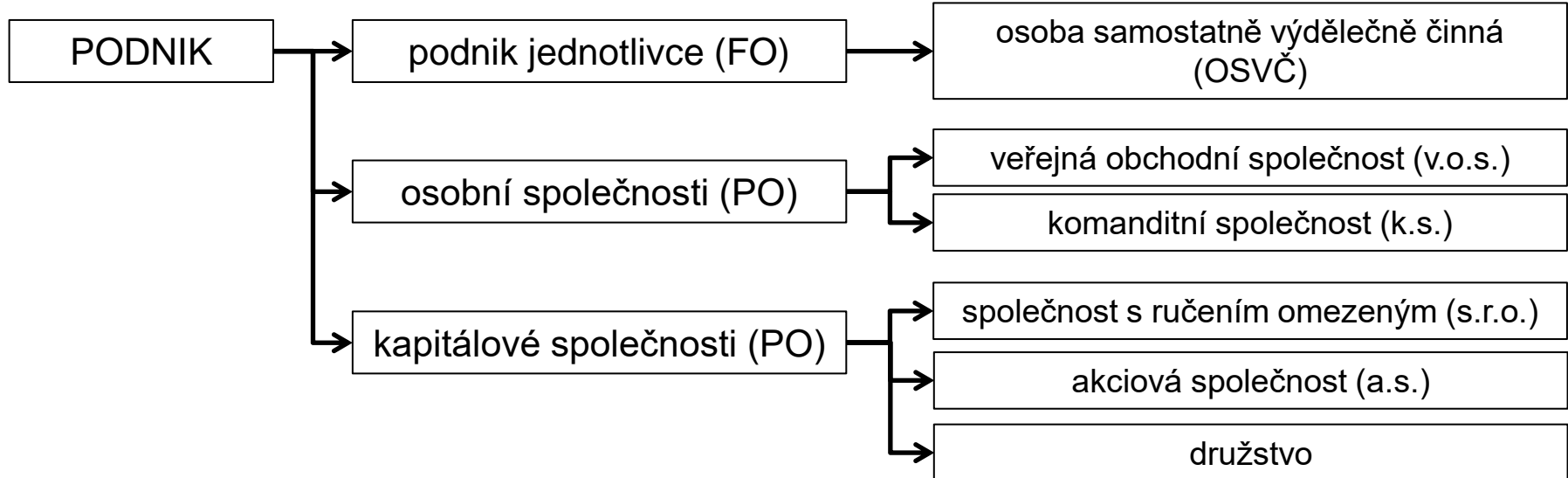
Třídění podniků

podle pohyblivosti

- zcela, nebo z části **vázané na stanoviště**
 - ✓ *stavební, zemědělské nebo průmyslové podniky...*
- **cestující** (ambulantní) podniky
 - ✓ *pojízdné prodejny, stánky, kolotoče...*

Třídění podniků

podle organizačně-právní formy

■ kritéria třídění:

- ✓ *ručení*
- ✓ *daňové zatížení*
- ✓ *možnosti financování*

Děkuji za pozornost a hezký den...

Své dotazy směřujte do diskusního fóra nebo do mailu.